

POSTANOWIENIE

21 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 21 lutego 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa R. O.

przeciwko C. Towarzystwo Ubezpieczeń spółka akcyjna w W. poprzednio W.

Towarzystwo Ubezpieczeń spółka akcyjna w W.

o zadośćuczynienie,

na skutek skargi kasacyjnej C. Towarzystwo Ubezpieczeń spółka akcyjna w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 18 maja 2023 r., I ACa 750/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od pozwanego C. Towarzystwo Ubezpieczeń
spółka akcyjna w W.
na rzecz powódki R. O. 2717 (dwa tysiące
siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek
ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia
pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
niniejszego orzeczenia C. Towarzystwo Ubezpieczeń
spółka akcyjna w W.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 18 maja 2023 r. pozwany C. Towarzystwo Ubezpieczeń spółka akcyjna w W. (poprzednio W. Towarzystwo Ubezpieczeń spółka akcyjna w W.) wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż uchybienie, którego dopuścił się Sąd drugiej instancji jest na tyle istotne i rażące, że zaskarżone orzeczenie nie powinno funkcjonować w obrocie prawnym.

Pozwany podniósł, że Sąd Apelacyjny w Łodzi przyjął, że zgodnym zamiarem stron zawierających ugodę z 15 grudnia 2006 r. było uregulowanie jedynie części roszczeń wynikających z łączącego je stosunku prawnego, wynikłego ze zdarzenia z dnia 6 marca 2006 r. Zdaniem skarżącej, oświadczenie poszkodowanej o zrzeczeniu się roszczeń zawarte ww. ugodzie odnosi się wyraźnie do ich dwóch rodzajów:

- roszczeń aktualnych, zatem istniejących - według wiedzy poszkodowanej - na dzień zawarcia ugody (tj. roszczeń z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej - art. 446 § 3 k.c. oraz odszkodowania z tytułu poniesienia kosztów postawienia nagrobka - art. 446 § 1 k.c.),

- roszczeń mogących powstać w przyszłości, więc roszczeń, które według wiedzy poszkodowanej na chwilę obecną (tj. na dzień zawarcia ugody) nie istnieją.

W ocenie pozwanego złożenie przez powódkę oświadczenia w przedmiocie zrzeczenia się roszczeń przyszłych odnosiło się zatem do roszczeń innych niż roszczenia o stosowne odszkodowanie z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej i o odszkodowanie z tytułu kosztów postawienia nagrobka. Niewątpliwie takim ewentualnym, mogącym powstać w przyszłości roszczeniem jest roszczenie o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych z powodu śmierci córki powódki.

Pozwany wskazał, że treść przywołanej ugody nie daje podstaw do zawężania określenia „roszczenia mogące powstać w przyszłości” jedynie do roszczeń określonych w art. 446 § 3 k.c. i 446 § 1 k.c., które *de facto* zostały spełnione w całości przez pozwanego.

Powódka we wniesionej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych powiększonych o opłatę od pełnomocnictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W tym kontekście zauważyć trzeba, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach wniesionego środka prawnego argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (zob. postanowienia SN: z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14 oraz z 11 maja 2001 r., III CZ 36/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 22).

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym

tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. m.in. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Skarżący nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu.

W uzasadnieniu przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. pozwany nie wyjaśnił precyzyjnie naruszenie jakich przepisów skutkowało wydaniem wadliwego rozstrzygnięcia. Uzasadnienie to zawiera jedynie odwołanie do art. 446 § 3 k.c. i art. 446 § 1 k.c., które nie odpowiadają jednak zarzutom podniesionym w ramach podstaw skargi kasacyjnej – art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 917 k.c.

Przypomnieć należy, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie, chociaż nie mogą stanowić powtórzenia podstaw kasacyjnych, muszą jednak pozostawać z nimi w ścisłym związku. Innymi słowy, z wyjątkiem nieważności postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze – w granicach zaskarżenia - z urzędu pod rozwagę, żadna ze wskazanych przez skarżącego okoliczności, o których mowa w art. 398⁹ § 1, nie może być oderwana od zarzutów skierowanych pod adresem zaskarżonego orzeczenia. Zgodnie bowiem z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy nie może w postępowaniu kasacyjnym uwzględnić naruszenia innych przepisów niż przepisy objęte podstawami kasacyjnymi (zob. wyrok SN z 29 listopada 2017 r., II CSK 74/17).

Skoro przytoczone w badanym wniosku okoliczności nie mogą wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła, przedstawiona w nim argumentacja nie może odnieść zamierzonego skutku (zob. postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Bez znaczenia jest przy tym, że skarżący w ramach podstaw wniesionego środka prawnego zarzucił naruszenie określonych regulacji kodeksu cywilnego. Jak zostało to już podniesione nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi kasacyjnej argumentów na uzasadnienie przyjęcia jej do rozpoznania.

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje, że skarżący w istocie zmierza do podważenia ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd drugiej instancji, z których wynika, że umówiona przez

strony kwota dotyczy zapłaty wyłącznie odszkodowania, więc oświadczenie powódki, że nie będzie zgłaszała w przyszłości żadnych roszczeń nawiązuje do odszkodowawczego tytułu roszczeń, a nie wynikającego z krzywdy - będącej skutkiem naruszenia dóbr osobistych powódki. Sąd Apelacyjny wskazał, że powódka w dacie zawierania ugody nie była i nie mogła być świadoma tego, że przysługują jej jakiekolwiek inne roszczenia niż to, do którego wprost odnosiła się treść ugody. Z tego względu za niezasadny Sąd ten uznał podnoszony przez pozwanego zarzut naruszenia art. 65 § 1 i 2 k.c.

Ustalenie, że zawarta ugoda dotyczyła jedynie części roszczeń przysługujących powódce było dopuszczalne. Ugoda, a w jej ramach poczynione ustępstwa, mogą bowiem - z woli stron - dotyczyć tylko części roszczeń wynikających z określonego stosunku prawnego. Jest to możliwe z uwagi na art. 353¹ k.c., albowiem - co do zasady - nie jest to sprzeczne z właściwością (naturą) stosunku, ustawą czy zasadami współżycia społecznego (zob. wyrok SN z 22 lutego 2023 r., II CSKP 1488/22).

Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z unormowaniem tym koresponduje art. 398³ § 3 k.p.c., stosownie do którego podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Ograniczenia kognicji Sądu Najwyższego sprawiają zatem, że o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania (podobnie jak o uznaniu jej zasadności) nie mogą przesądzać zarzuty, których istota - niezależnie od ujęcia jako zarzutu naruszenia prawa procesowego lub materialnego - sprowadza się do kwestionowania czy też polemizowania z ustaleniami faktycznymi będącymi kanwą dla wydania przez sąd drugiej instancji zaskarżonego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 26 września 2023 r., I CSK 4541/22).

Ponadto zauważyć należy, że ugoda jest zawsze zawierana w określonych okolicznościach, gdy strony, kalkulując różnego rodzaju czynniki, rozważają, jakich roszczeń mają dotyczyć ustępstwa i jak daleko mają one sięgać. Innymi słowy,

każda ugoda stanowi wynik rozważenia wszystkich pozytywnych i negatywnych aspektów ustępstw w realiach konkretnej sprawy. Zawierając ugodę, strony składają oświadczenia woli odnośnie do określonych roszczeń. W momencie zawarcia ugody strony wiedzą (a przynajmniej powinny wiedzieć), jakie roszczenia im przysługują lub mogą przysługiwać w ramach określonego stosunku prawnego, mając na uwadze przepisy prawa materialnego (zob. wyrok SN z 21 stycznia 2021 r., I CSKP 23/21). Tymczasem dopiero nowelizacja kodeksu cywilnego, dokonana ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731), która weszła w życie 3 sierpnia 2008 r., zmieniła dotychczasowy katalog środków ochrony osób bliskich zmarłego, wprowadzając normę (art. 446 § 4 k.c.), dającą bezpośrednią możliwość dochodzenia przez najbliższych członków rodziny zmarłego (pośrednio poszkodowanych) zadośćuczynienia z tytułu śmierci poszkodowanego. Wcześniejsze orzecznictwo w zasadzie wykluczało możliwość domagania się zadośćuczynienia za krzywdę wywołaną śmiercią osoby bliskiej. Orzecznictwo to zmieniło się po wydaniu przez Sąd Najwyższy uchwały z 22 października 2010 r., III CZP 76/10, (OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 72), którą ostatecznie potwierdziła uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2014 r., III CZP 2/14 (OSNC 2014, nr 12, poz. 124), w której Sąd Najwyższy przyjął, że za krzywdę powstałą wskutek śmierci poszkodowanego spowodowanej czynem niedozwolonym popełnionym przed 3 sierpnia 2008 r. najbliższemu członkowi rodziny przysługuje zadośćuczynienie na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 KC.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł]